

Předpláči se
Pro Prahu: celoročně
5 zl., půlletně 2 zl. 50 kr.,
čtvrtletně 1 zl. 25 kr.
Pro venkov: celoročně
5 zl. 60 kr., půlletně 2 zl.
80 kr., čtvrtletně 1 zl. 40.
Jednotlivá čísla prodá-
vají se po 12 kr.,
jednotlivé přílohy hud.
po 50 kr.
Za inseráty se platí
pouze 2 kr. za řádek
drobného písma.

DALIBOR.

časopis

věnovaný zájmům světské i církevní hudby a zpěváckých spolků českoslov., zároveň pak
organ „Matice hudební“

s četnými přílohami hudebními.

Jen frankované listy
přijímají se.
Rukopisy redakci za-
slané nevracejí se.

Předplatné přijímá ad-
ministrace v č. 147-I.
(Karlova ulice).

Dopisy týkající se re-
dakce buďtež zaslány
frankop. dru Ludevítovi
Procházkovi do
č. 9 v Ječné ulici.

Redaktor:

Dr. Ludevít Procházka.

Vychází každou sobotu.

Majitel:

Emanuel Starý.

Památné dni hudební.

26. září 1845 * Václ. J. Michálek, výb. čellista a carský
kapelník v Petrohradě — v Praze.
27. " 1838 * Aug. Vacek, varh. a skladatel — v Brně.
" " 1863 I. provoz. Fr. Zd. Skuherského zpěv. „Vla-
dimír“ v Praze.
" " 1868 I. provoz. Šeborovy zpěv. „Nevěsta husit-
ská“ v Praze.
28. " 1868 † Pavel Vranický, op. skladatel — jakožto
kapelník ve Vídni. (Nar. 1756 v Nové Říši
(okr. Dačický — na Moravě).
" " 1815 * Zikmund Goldšmid, pianista a skladatel —
v Praze.
" " 1842 I. české představení divadelní v Stögrově
domě (v Růž. ulici) v Praze.
" " 1842 * Jos. Paleček, výt. bas. — v Jestřábí Lhotě.
29. " 1827 I. vystoupení Jindř. Sonntagovy v úloze
„Donny Anny“ v Mozartově „Don Juanu“ —
v Berlíně.
30. " 1785 * Hynek Katzer, sklad. — ve Velkém Ouříně.
1. října 1808 * Ed. Sobolevský, sklad. polský — v Královci.
" " 1848 vyšlo I. číslo hud. časopisu „Cecilie“ re-
dakcí J. Krejčího.
2. " 1756 * Frant. Tůma, sklad. — v Kostelci n. Orlicí.
" " 1794 * Jos. Javůrek, profesor na konservatoři Var-
šavské (učitel Chopinův) — v Benešově (v Be-
rounsku).
" " 1808 * Jindř. Panofka, housl. a sklad. — ve Vratislavi.

Hudba v XI., XII. a XIII. století.

(Dle Coussemakera „histoire de l'harmonie au moyen age“ —
„Sriptores de musica medii aevi“ a „l'art harmonique aux XII. et
XIII. siècles“.)

(Pokračování.)

Coussemakera tři díla, o nichžto jsme se
v prvním svém článku zmínili, jsou a zůstanou snad
ještě dlouho jediným vodítkem pro každého, kdož
se chce odvážit v hudební labyrint středověku. Díky
píli Coussemakera nestojíme zde však více na půdě
zcela cizí, i můžeme se již beze vsí obtíže oriento-
vati. Chceme-li poznati jediným přehledem, jaký
učiněn jest pokrok v oboru tom během posledních let,
tož dostačí, uvedeme-li si na paměť, co napsal bel-

gický historik Fétis roku 1835 o tomto předmětu
v předmluvě, kterouž předdeslal velikému svému dílu
„Biographie universelle des musiciens.“

Dosti dlouho také již minula doba, kde zaslou-
žilý badatel hudební, dvorní rada Kiesewetter, nazval
XII. století věkem bezejmenným, ba můžeme tvrditi,
že primitivní tuto dobu vývinu hudebního umění
známe nyní lépe, než tu, která ji bezprostředně
následovala.

Nežli se objevily Conssemakeraovy spisy, nevě-
děli jsme o dlouhé době, sahající od Guidona z Arezza
až ku Frankovi Kolínskému (1000—1200) skoro
ničeho a přec jest to doba pro dějiny hudby, ba
pro všeobecný vývin kulturní veledůležitá; neboť po
roku 1000., po jebožto hrůzách zase se probudilo
křesťanstvo k novému vědomí, s úžasem v sobě
ještě pozorujíc mohutnou sílu životní, pocítilo člo-
věčenstvo, že opět nově omládko. Umění, literatura,
podnikavost v míře netušené vznikají. Francouzský
jazyk pje své první poezie; gothické umění stavi-
telské stavi první svá díla mistrovská po severní
Francii; normanští šlechticové táhnou do pole, aby
vydobili Anglii a položili základ francouzskému
království v Itálii. V památné tyto doby spadá
nejdůležitější a pro další vývin hudebního umění
nejrozhodnější čin: vynález „discantu“, vícehlasé
hudby mensurální a dle všeho vyšel k tomu první
podnět z Francie. Dětského tohoto věku hudby
chceme nyní v nejdůležitějších jeho momentech se
dotknouti.

První nám známý pokus vícehlasé skladby
v světě křesťanském jest mensurální zpěv pro dva
hlasy, které se pohybují v kvartách, kvintách a
oktávách, sem tam zdánlivě bez všeho pravidla také
jiných intervalů se dotýkajíce. Jest to tak zvané
„organum“ Hucbalda, mnicha ze sv. Amandu
v diecesi Tournay (875 po Kr.).

Kde však lze naleznouti pramen tohoto způsobu
harmonie? Dokázáno jest, že staří Řekové znali

současné spojování tonů, třebať jen v způsobu průvodu instrumentálního, melodii brzo se přibližujícího, brzo se vzdalujícího.*) Vícehlasého zpěvu, jak lze souditi z různých dokladů, u nich nebylo užíváno. Co víme pozitivního o způsobu užívání akordů u starých Řeků, dá se v několika slovech říci. V tak zvaném „tropos spondaikos“**), způsobu to náboženského hymnu v tonině dorické s průvodem dechových nástrojů (auloi), užíváno bylo několik dvouhlasých souzvuků a zejména následujících:

1 e	2 c	3 A	4 A	5 d	6 e	7 A
a	f	d	e	f	d	g

tudiž kvinty, kvarty, velké sexty a velké sekundy; mimo to je známo, že průvod instrumentální nekráčel se zpěvem souběžně notu za notou.***)

Hlavní rozdíl mezi starořeckou a moderní harmonií spočívá v tom, že prvnější co podklad pro melodii nebyla nevyhnutelně nutná. Jak se zdá, nestarali se první obce křesťanské hrubě o harmonickou část řeckých zpěvů, kterýchž pro bohoslužbu svoji užily, z čehož sobě vzsvětli lze, že tato část hudebního umění ze světa křesťanského poznenáhla úplně se vytratila. †)

*) Vincent, Wagener a Westphal odstranili poslední pochybnosti v této příčině.

**) Molová to tonina bez vodícího tonu s zakončením zpěvu na dominantě, jako některé zpěvy III. a IV. církevního tonu gregoriánského, na př. „Exultet jam angelica turba“.

***) Viz Westphal: „Dějiny hudby staré a středověké“ — I. str. 100 a násled.

†) Umění křesťanské vzalo pouze prvotní elementy z hudby starořecké. Stojí k umění starého klasického věku asi v tomž poměru jako nový zákon sv. k mluvě Demosthenesově.

Avšak třeba i praxe již dávno vymizela, tož se předce udržely theoretické spisy řeckých hudebníků a latinských jich nástupců; spisy tyto nelze ovšem považovati co nauky o harmonii (podobné knihy není v hudební literatuře starého věku), obsahují však mnoho, co se přímo vztahuje k otázkám harmonickým, jako na př. rozdělování harmonických intervalů na symfonie a diafonie. V symfonickém intervalu spojí se, dle definice starých, oba zvuky způsobem takovým, že tvoří pro ucho dokonalou jednotu (oktáva, kvinta a kvarta), v diafonickém intervalu však se nespojí, nýbrž zřetelně se od sebe dělí a liší.

Někteří pojali tuto definici zcela chybně a tvrdili, že Řekové užívali pouze oktavy, kvinty a kvarty ve své harmonii i připouštěli jedině tyto intervaly; osudné to nedorozumění, které po celý středověk nesmírně vadilo vývinu umění hudebního a jehož neblahý vliv až podnes lze stopovati v některých spisech theoretických.

Za doby Guidona Arretynského, celé století po Hucbaldovi, nalezáme umění harmonie ještě v tomž stadiu primitivním; padesáte let později však pozorovati lze již podstatný pokrok. Spisovatel Jean Cotton prohlašuje ovšem ještě kvartu a kvintu co konsonance privilegované, avšak nevystupují více v přímém, nepřetržitém postupu; dobrý účinek protipohybu nalézá vždy většího uznání; Hucbaldovo „organum“ definitivně jest odloženo.

Primitivní tato harmonie, jak jsme ji právě v povšechném jejím rysu byli poznali, neohlížela se pranic po rytmu. Byla pouze neohrabaným kontrapunktem k melodii římského zpěvu církevního, kte-

FEUILLETON.

O vodopádech.

Sděluje Dr. Kliebert.

Laskavý čtenář se snad táže, s jakým právem chci mluvit v těchto listech o přírodním úkazu, na první pohled nikterak s našim uměním nesouvisícím. A přec chovají vodopády i pro hudebníka cosi zajímavého.

Nelekejž se nikdo, že snad chci vypravovati o vodopádech, které nám moderní umění strojníků v jistých operách na jevišti předvádí a které vždy stojí v opačném matematickém poměru k hudbě při tom zaznívající — čím větší vodopád, tím hůře se vyjímá ubohá v hlomozu vody tonoucí hudba. Mimo tohoto poměru takových vodopádů k hudbě mohou však tyto míti i ještě přímějšího vlivu na hudebníky, jak se to stalo v malém severoněmeckém městě, kde při provozování Meyerbeerovy „Dinory“ nějakou náhodou pukla nádržka, do které pan mašínista nechal spadat své lesní prameny, načež bouřlivě klokotající proudy tekouce přes jeviště krásným obloukem se vlévaly do orchestru na záda polekaných hudebníků, kteří takto nenadále seděli uprostřed

nového, ještě zajímavějšího vodopádu. Veselé to intermezzo se svým přirozeným humorem líbilo se prý obecenstvu líp, než namnoze nepřirozená hudba Meyerbeerova.

Vodopády, o kterých zde chci mluvit, jsou skutečné vodopády, jak se nám objevují v přírodě, jichž hudby se týkající vlastnost pozůstává v tom, že v hlomozu, který povstává nárazem padající vody na kameny neb na vodu samou, dají se pozorovat skutečně nejen jednotlivé tony ale i úplné akordy. Upozornil mne na úkaz ten profesor Heim v Curychu, který věc tu velmi zevrubně skoumal a mnoho vodopádů ve Švýcarech navštívil, by určil jednotlivé akordy, které rozličnou výškou pádu a množstvím padající vody povstávají. A hle, všude nalezl tentýž trojzvuk, který buď silněji neb slaběji od ostatního hlomozu se lišil, byl to trojzvuk *c e g*.

Trojzvuk ten však není slyšet ihned, překáží tomu jakési hlubší brumlání a teprve po delším naslouchání objeví se nám hlubší ten ton co *F*, spodní to dominanta, na které spočívá trojzvuk *c e g*.

Pokusil jsem se úkaz ten si vyložit následovně: Že při stejnoměrném nárazu padající vody na vzduch, kameny neb na hladinu vody určitý ton se svými vedlejšími, parciálními tony se vyluzuje, o tom

řez přísně notu za notou následovala. Na počátku XII. století však potkáváme se zcela novým způsobem spojování současných, v rytmickém a melodickém ohledu se různících zpěvů, s tak zvaným discantus-em (déchant). Spůsobu toho užívalo se z prvopočátku pouze pro dva hlasy, jak naznačuje také již název discantus, dvojzpěv; první hlas měl nějaké dané thema (cantus prius factus), vzaté buď z římského zpěvu církevního neb ze zpěvu lidu aneb vynalezené skladatelem, kdežto druhý hlas zpíval melodii thematu prvnějšímu přispůsobenou — discant. Dané thema bylo vždy hlubším hlasem a nazývali je tenor. Charakteristickou známkou discantusu, kterouž se také určitě různí od spomenutého svrchu „organum“, jest veliká váha, kteráž přikládána byla přispůsobené melodii. Tenor jest jaksí jen základem harmonickým, na němž skladatel mohl budovati výtvary své fantasie.

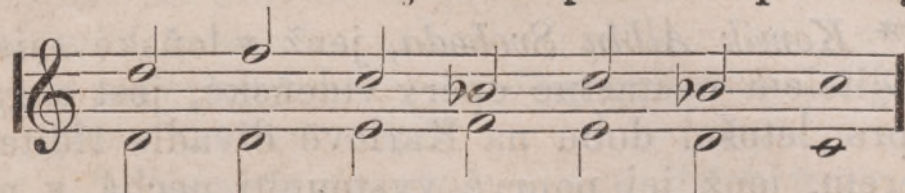
Nauka o harmonii, až potud vždy jen kolísavá a nejasná, během této periody taktéž učinila valný krok ku předu. Ukazuje se vždy větší shoda, považovati tercie za konsonance bez ohledu na ohrazení konservativců; seksty zůstaly však jako dříve vyloučeny. Bezejmenný jeden spisovatel *) píše v příčině té následovně: „Někteří považují tercie za disonance; nejvýtečnější však harmonikové, zejména v některých krajinách Anglie, mají je za dokonalé konsonance; seksta, sprostá a nudná to disonance (!) (vilis sive tediosa) dobře účinkuje před oktávou. Někteří skladatelé mají v tom zvláštní

*) Scriptorum str. 358.

se nedá pochybovati, ton ten jest ono *F*, které lze tím jasněji slyšeti, čím pravidelněji a bez velikých překážek vodní sloup s hůry padá. Při velikých vedopádech, kde větší množství vody náhle spadá, jest slyšeti pouze ono *F* co hluboké dunění. Rovněž tak slyšíme v dálce pouze ono *F* bez trojzvuku *c e g*, který nám však zase při menších vedopádech jasněji zaznívá. Vedlejší tony toho *F* jsou: *c f a e s g* atd., které na klavíru neb harmoniu při uhození tonu *F* snadno uslyšíme.

Z těchto vedlejších tonů slyší naše ucho nej- snadněji kvintu, tedy *c*. Myslíme-li si, že mimo hlavní sloupec spadá též více menších sloupců, z nichž některý stojí k hlavnímu sloupci asi v poměru 1 : 3, obdržíme mimo ono hlavní *F* též ton *c* s vedlejšími tony \overline{g} \overline{c} \overline{e} atd. Máme zde *g* (co kvintu trojzvuku *c e g*) již dvakrát zastoupené a podobně se nám objeví i tercie *e* sesílena několika vedlejšími tony. Přibírem-li k tomu ještě kombinální tony, které dle Helmholtzovy nauky současným zněním dvou tonů povstávají a z nich obzvláště tak zvané sumační tony, kde na př. znějící *c g* (2 : 3) vyluzuje též *e* (2 + 3 = 5), tu sobě snadno vysvětlíme ono znění akordu *c e g* nad původním

zalíbeni, užití tento interval několikrát před dokonalou konsonancí a zakládají si na pasážích podobných :

„Avšak“, dokládá autor naivně, „pro obyčejné lidi je to na pováženou, takto psáti.“

V vypočítávání a klasifikování disonancí různí se theoretikové XII. století v míře nemalé; vesměs však shodují se v tom, že malou sekstu čítají k nej- příkřejším disonancím. Hledíme-li, minouce vedlejší stadia dotčené periody, k Franconovi, zástupci největšího pokroku uměleckého, tož můžeme hlavní zásady harmonie v stručnosti takto vysloviti*): Dokonalé konsonance: jednozvuk, oktáva, kvinta a kvarta; nedokonalé aneb nahodilé relativní konsonance: velká a malá tercie, veliká seksta. Disonance: obě sekundy, tritonus, malá seksta, obě septimy. Nejhlavnější pak pravidla jsou tato: 1. začítí a skončítí se musí s dokonalou konsonancí, 2. nedokonalé konsonance lze užití před dokonalou konsonancí, 3. protipohybu sluší dáti přednost před pohybem stejnoběžným, 4. velké noty (dlouhého trvání) musí býti konsonance a sice dokonalé, malé (kratšího trvání) mohou býti také disonance aneb nedokonalé konsonance.

Z toho vidno, že tato základní pravidla se nelíší podstatně od pravidel, jaké nalzáme v moderních naukách o kontrapunktu. Jinak zase neznámý jest ještě zákaz postupu dvou dokonalých konsonancí; taktéž ještě není v době té nějakého pravidla, pokud se týče not průchodních aneb průtahů, kteráž vůbec náležejí teprv době pozdější. (Dokončení.)

tonem *F*. Že padající voda však právě nám udává ton *F*, to snad závisí na fyzikální podstatě vody, o čem by nás teprve odborné pokusy mohly poučiti.

Náhled profesora Heima, žeby ono *c* bylo hlavním tonem a že snad z úkazu, že voda nám udává *c* co původní ton, i lidé se naučili považovat toninu *c* co základ celého hudebního systému, nevyhovuje mi nikterak, neb jakkoliv rád uznávám, že v hudbě našich dnů mnoho vodnatelného se nalzá, přec nevěřím, že by základ našeho systému pocházel z nahodilého poznání některého tonu v šumění a klokotání vody. Náhledu mému zdá se též dosvědčovati, že tercii v akordu *c e g* je nejslaběji slyšet, ba někdy že i docela chybí; překáží tu zajisté tomuto *e* parciální ton *es*, který zní s původním *F*, tak že účinek tohoto *e* je buď slabý neb se zcela ničí.

Při rozličných vedopádech nalzáme však též rozličné polohy akordu *c e g*, ba i rozličné oktávy. Tak ujišťuje Heim, že při vedopádu přicházejícího z Glarisského ledovce slyšel dokonce třikrát čárkované *c* co nejvyšší ton nad šuměním hlubokého *F* ve veliké oktávě. Nevím, zdali to však nebyl klam, neb tak vysoké tony mají vždy velmi určitý ostrý tvar, čím se právě liší od hlubokých velmi povšechně

Z ciziny a Rakouska.

** *Komik Albin Svoboda*, jenž v loňské saisoně byl ředitelem nešťastné opery vídeňské, jest engažován pro letošní dobu na Karlově divadle ředitelem Jaunerem, jenž jej poprvé vystoupiti nechá v nové operetě „*Giroflé-Girofla*“ od Lecocq-a.

** „*Der Schwedensee*“, romantická opera ve 3 jednáních od Roberta Emmericha, jež ve Výmaru i v Štětíně s dobrým výsledkem byla provedena, vyšla nyní v úplném výtahu klavírním s textem (cena 10 tolarů) u André-a v Offenbachu.

** *Pan Václavík*, mladistvý baryton při drážďanské dvorní operě, přijal engagement v Dortmundu.

** *Cař ruský* udělil řediteli dvorní opery vídeňské rytíři Herbekovi komandérský kříž rádu sv. Stanislava.

** „*Walküre*“, hudební drama ve 3 jednáních, prvý to díl k velkolepému cyklu her „*Nibelungův prsten*“ od R. Wagnera, vyšlo v těchto dnech instrumentované v úplné partitūře u firmy „B. Schott a synové“ v Mohuči.

** „*Giroflé-Girofla*“, komická opera od Lecocq-a vyšla v klavírním výtahu s německým a francouzským textem (za 3 tol. 10 n. gr.) u Litolffa v Brunšviku.

** *V Americe* zmocnila se skoro všech mladých lidí taková „zpěvavá horečka“, že se jich (dle „*Signale*“) přes 200 kusů nyní do Milána odebralo, aby tam studovali lyrické partie.

** *Disma Fumagalli* napsal novou operu „*Ludovico XI*“, jež v době karnevalu na jevišti divadla Pergola ve Florencii provedena býti má.

** *Umělcův osud*. Uherský úřední list uveřejňuje vypsání konkursu na jmění známého houslisty Eduarda Remenyiho. Dle všeho mu tedy četné jeho umělecké cesty mnoho nevynášely.

** *Koncerty v lipském Gevandhausu* započnou v prvních dnech říjnových. Na počátku vystoupí pianista Hallé z Londýna a houslistka pí. Norman-Nerudová.

** *Sbírka cikánských písní*. V Anglii zabývají se nyní mnozí učení specialisté sbíráním písní a balad anglických cikánů. Sbírka ta v původní řeči cikánské bude co nejspíše spolu s metrickým překladem v angličtině uveřejněna a slibuje mnoho interesantních jednotlivostí. Pokus tento se sbíráním zvláštních těch písní jest vší chvály hoden. Kdyby se to provést mohlo, aby i písně ostatních cikánů a sice z krajin německých, uherských, španělských, ruských atd. sebrány byly v jednu velkou sbírku, pak by zajisté byl velký krok ku poznání tohoto podivuhodného národa ku předu učiněn.

** *Cantos espannoles*, colleccion de aires nacionales y populares formada é ilustrada con notas explicativas y biograficas por Don Eduardo Ocon, Malaga, anno de 1874. Sbírka tato španělských vlasteneckých i národních písní se španělským a německým textem od Ocona vyznamenává se překrásnou zevnější úpravou, obsahuje asi 30 španělských písní a tanců s průvodem piana. Vydavatel dal tisknouti sbírku na své vlastní útraty a rozšiřuje ji sám. U firmy „P. J. Tonger“ v Kolíně n. R. jest na skladě.

zaznívajících a tak určitých ostrých tonů ucho mé z vody nikdy ještě neslyšelo.

Nemohu opomenout zmíniti se též o velmi pěkném příkladu, použití této přírodní harmonie v jednom z mistrovských děl Beethovena. Ličí totiž Beethoven v 4. sadě své pastorální symphonie bouři, slyšíme tu burácení víchru a ostatní hlomoz rozjitřené přírody v překrásné této tonomalbě, až se poznenáhlu bouře utiší, divoké kvintoly kontrabasů se promění v klidnější šestnáctiny, nad kterými sestupují ve volném pohybu hoboje a housle, až i ty umlknou a flétna jako klidný větérek v krátkých osminách si poskakuje tvoříc přechod k poslední větě: „*prozpěvování pastýřů*“ (allegretto $\frac{6}{8}$). K poslednímu *c* fletny připojí se tu violy s vydrženou kvintou *c g*, nad kterou po 4 takty klarinetty se vesele pohybují v intervalech trojzvuku $\overline{c} \overline{e} \overline{g}$, až tu v pátém taktu náhle přistoupí violoncella s vydrženou kvintou *F c*, a k tomu corni opakuji intervally $\overline{g} \overline{c} \overline{c}$. Máme tu harmonii *F c e g* (však bez tercie), která teprve po opětých 4 taktech se rozluští v čisté *f*-dur. Místo toto jest velmi nápadné a s udivením vrtěl nad nim starý ředitel pražské konservatoře Dionys Weber hlavou. Slyšíme tu jaksi

šumění po bouři rozvodněného potoku Grinzingského (bliže Vídně), kde jak známo Beethoven se tak rád zdržoval.

Dalo by se uvést mnoho míst, kde skladatelové šumění neb proudění vody podobnou harmonií vyznačit se snažili. Chci ku konci poukázat pouze k jednomu, jest to v „*Tristanu*“ od R. Wagnera. Když na začátku druhého jednání komonstvo krále Markeho se bylo vydalo na hon, naslouchá Isolda vždy více se vzdalujícím lesním rohům, by mohla dáti Tristanovi znamení, že nehrozí jim více žádného nebezpečí. Brangena, průvodkyně Isoldy, napomíná ji, by nedůvěřovala vzdálení se honců. Isolda však neslyší více zvuk rohů, jen tiché šumění, které nad míru krásným způsobem tremolující dušené housle vzdáleným zvukům rohů odejmuly. Isolda pěje: „*Nezni tak libě rohů zvuk, jest to praméneků klidně se vinoucí vlnka*“ a tu zavzní nad dlouhotáhlým *As* v basech trojzvuk *es ges b* v houslích a klarinettech (k čemuž pak přistoupí *c* ve violách, tvořice akord nonový). Máme zde opět trojzvuk — ač zde mollový — s podloženou spodní dominantou. Hluboké toto *As* po 13 taktů (jako při šumící vodě hluboké *F*) zůstane nezměněné a celé to místo nápodobí překrásně libé šumění klokotajícího potůčku.

Zprávy z Prahy a z venkova.

* Skladatel *Antonín Dvořák* složil opět nový šmytcový kvartet a přistupuje právě k jednoaktové zpěvohře komické „*Tvrdé palice*“, jejížto rozmarné libreto pochází z péra dr. J. Štolby.

* *Sl. Olga Černých*, známá pražskému obecenstvu zejména z některých koncertů, v nichžto vždy přízně nalezla, vystoupila minulé pondělí poprvé na jevišti v Vratislavi v úloze „*Markétky*“ i došla hojného úspěchu.

* *Karel Záhorský*, chvalně známý skladatel písní českých uveřejnil tiskem p. Em. Starého a spol. v Praze, „*tri písně pro domácnost*“. První z nich „*Drátenická*“, na slova *Jablonského* jest psána pro tenor, druhá „*Na Helenku*“ pro bas a třetí „*U kolébky*“ pro alt — vesměs v lehkém průhledném stylu, na němž chválíme především lahodu melodické fráze. Že při těchto zmíněných textech nemůže nikdo činiti nároky snad na hlubší invenci a významnější charakteristiku, jest pochopitelno. Nadějný skladatel zajisté budoucně sáhne k textům, jež rozmanitější poetickou náladou svou jež též k originelnějším tvarům hudebním přivedou. Jisto jest, že pokud se týče volby předmětů básnických skladatel má býti velmi přísně vyběračným. Ostatně, jak již praveno, pro lahodný melos, pro snadnou, každému i méně rutinovanému zpěváku přístupnou formu doporučujeme *Záhorského* „*písně pro domácnost*“ přízni českého obecnstva.

* *Josef Paukner*, známý skladatel zejména scen komických, jež hudebním svým humorem mnohou příjemnou chvíli milovníkům merend a zábav masopustních spůsobil, opustil v těchto dnech Prahu na dobro, odebrav se za svým novým povoláním co sbormistr do Chemnice v Sasku.

* *Slavnost odhalení Žižkova pomníku u Přibyslavi* byla celkem sedmi zpěváckými spolky obelána. Úkaz tento jest ovšem nejvěrnější ilustrací úpadku nynějšího českého života hudebního vůbec a skleslosti a vyžilosti našich pěveckých jednot zvlášť. Smutný tento dojem zvyšuje nad to ještě ona okolnost, že mateřská pěvecká jednota královského hlavního města Prahy „*Hlahol*“ na slavnosti vůbec nebyla ani zastoupena. Jak známo, sestává spolek ten po většině z omladiny studujících vysokých škol pražských, poněvadž tito tráví nynější dobu prázdnin mimo Prahu, nebyl výbor s to, aby slušný počet údův pro sbor slavnostní sestavil. Budiž to důrazným pokynutím všem zajisté o dobro celého spolku velmi zasloužilým a o rozkvět jeho pečujícím mužům, kteří v čele jeho stojí, aby starost měli o konsolidování stálého jádra spolkového sestávajících z členů v Praze usedlých, stálých. Jen tím možno mimo jiné též neskonale vyššího stupně v uměleckých výkonech dosáhnouti. Když shledalo sedmero jednot u Přibyslavi se sešlých, že tu „*zpěvný*“ národ český při tak velebné slavnosti nejprvnějšího reka našeho zastoupen jest ze strany spolků zpěváckých tak veleskromně, usnesli se na tom, že samostatně

co sbor pěvecký raději ani nevystoupí a že úplně upustí od provedení programu určeného. Před odhalením pomníku zahrála hudba chorál; po odhalení pak zapělo celé shromáždění oblíbené „*Hej Slované*“ a „*Kde domov můj!*“

* *Rekviem* uspořádali dne 16. t. m. v týnském chrámu páně přátelé a ctitelé zesnulého J. V. Sussmanna, řiditele tiskárny p. *Klaudyho* a v zdejších kruzích všestranně činného a veleoblíbeného pěvce, spolučlena salonního okteta. Provozováno bylo při této příležitosti první *Horákovy* rekviem vedením řiditele kůru p. *Kavána*.

* *Česká zpěvohra* byla dnem 24. t. m. pro saisonu podzimní v Novoměstském divadle *Bendlovo*u nově přepracovanou „*Lejlou*“ slavnostně otevřena. Správa divadla českého zasluhuje veškerou pochvalu se strany naší za to, že podala hned na počátku saisony obecenstvu všestranně uznané umělecké dílo domácího skladatele, jež v pravdě působí ve svém novém rouše úchvatný dojem zdařilé novinky. Nemenších zásluh si získal o dokonalé, v každém ohledu vzorné nastudování a provedení zmíněné zpěvohry p. kapelník *Čech st.*, jež dirigoval po celý večer nejen s pečlivostí uznání hodnou, nýbrž i s vřelým nadšením pro dobrou věc. Statečná vytrvalost při provedení tohoto svou délkou pro každou výkonnou sílu nemálo choulostivého díla pětiaktového jakož i patrné nadšení, v němž až na konec vytrvali nejen solisté nýbrž i sbory a především junácký orchestr — to vše zasluhuje nejvyššího uznání, jehož se nejen všem účinkujícím, nýbrž i samému skladateli, jež byl po dvakráte rozjařeným obecenstvem volán, v plné míře dostalo. Operu uvedl ve scénu velmi obratně režisér p. *Chvalovský*, kostumy věrně historicky provedl se zdarem garderobier p. *Vydra*. Podrobnější rozbor celého díla, jakož i referát o jednotlivých výkonech ponecháváme si pro příští číslo listu našeho. X.

* *Z Plzně*. Výtečný pianista p. ze *Slavkovských* uspořádá v neděli dne 27. t. m. koncert v zdejším divadle za spoluúčinkování některých zdejších sil hudebních.

* *Z Karlína*. Chvalně známý houslista a osvědčený učitel hudby p. *Jozef Jandovský* otevřel zde hudební školu, v nížto vyučovati se bude všem šmytcovým nástrojům, pianu i harmoniu a theorii hudební. Ústavu tomu získán jest také výtečný umělec na harfu p. *Karel Jirmus*, jež svého zdokonalení v Londýně nabyt.

* *Z Pacova*. (Pův. dop.) Naše město jest v poměru k ostatnímu okolí velmi přístupno živlu hudebnímu. Tomu nasvědčují časté produkce hudební, v nichž setkáváme se s programy vždy s jemnou myslí volenými. Jádro zdejších hudebních sil spočívá v obou pěveckých jednotách: „*Libuši*“ a „*Čechu*“, z nichž prvně jmenovaná se honosí skvělou řadou zdárně secvičených dámských sil, druhá pak vládne slušným počtem svěžích hlasů mužských. Za těchto poměrův nabývají ovšem produkce poutavé rozmanitosti, pakliže se v jednotlivých číslech sbory jme-

nované buď střídají, či v jednosvorném spojení co sbor smíšený se stupňovaným důrazem vystupují. Podobnými výsledky možno jen tam se vykáhati, kde vůdcovství v hudebním ohledu jest svěřeno rukou zkušeným, obratným a svědomitým, v nacvičení skladeb ku provozování určených. O našem řediteli hudby, panu Fišerovi, možno v každém ohledu jen plnou chválu vysloviti; neboť muž ten se vyznamenává nejen naznačenými vlastnostmi měrou svrchovanou, nýbrž i hlavně tím, že umí v pěveckých řadách co všestranně vzdělaný hudebník vzbuditi ono pravé nadšení pro skladby provozované, čímž se stává, že zpívá každý jednotlivce, ne jak to bohužel často na venkově vidáme, pouze mechanicky, bez vroucnější myšlenky, nýbrž s chutí a z plna srdce. Jen to, co ze srdce pro zpěv nadšeného vychází, dotkne se úchvatně srdcí posluchačstva, jen tímto duchem oživené produkce působí na každého neodolatelnou silou magnetického fluida, jež co vlastní arcanum hudební v příjemné rozechvění přivádí mysle veškerého obecnstva. Dojem takovéto oduševněné přednášky jest ovšem neodolatelný; i jisto jest, že ředitel, jenž podobným uměním vládne nad sobě svěřenými sbory, v nejvalnější míře přispívá k zušlechtění myslí všeho obecnstva; proto slušno, abychom v první řadě povinný vzdali dík zdejšímu řediteli hudebnímu, p. Fišerovi za skvělé jeho zásluhy, jež získal si o veškerý ten hudební život v městě našem, i přejeme ve prospěch dobré věci obecnstvu zdejšímu, aby tak statečné síle umělecké i v další budoucnosti se těšiti mohlo. — Zvláště příjemnou chvíli zažili jsme v koncertě, dne 2. srpna odbývaném, kde přednesly jmenované jednoty pěvecké za pečlivého řízení pana ředitele Fišera sbory: „Má otčina“ a „Umlklo stromů šumění“. Vše bylo podáno s největší jistotou a s dokonalou precizitou. Živějšího než kdy jindy interese v obecnstvu zdejším při této produkci vystoupení známé Vám slečny Bílkovy, která v těch dnech pohostinsku zpívala jak v Táboře, tak i v okolních městech a na této své umělecké pouti zabloudila i k nám. Zpívala zde vyňatky z „Čarostřelce“ a „Lukrecie“, pak Paladilheho „Mandolinatu“ a známou píseň „Modré oči“. Její porouchaný hlas i způsob přednášky zpěvních piec znáte z Prahy příliš dobře, proč zbytečno by bylo, abych se šířejí o slečně té rozepisoval. Vyslovuji pouze zdání své v ten smysl, že nepříjemná ostrost hlasu jejího beře původ i počátek svůj z patrné jakési choroby svazů hlasových a vůbec celého orgánu zpěvního. Ostatně zacházela slečna s hlasem co možná opatrně a celkem se dosti líbila. Nemůžeme jí však odpustiti, že po českých krajích dělá otřepaným, prázdňným, vlašským operám propagandu; což nezná slečna opery našich domácích skladatelův? Jisto jest, že by bylo obecnstvo za vyňatky z oper českých slečně daleko vděčnější. — Dne 27. září bude u nás odbývána hospodářská výstava, při kteréžto vhodné příležitosti uspořádána

bude opět hudební akademie s velmi zajímavým programem. Jednoty „Libuše“ a „Čech“ přednesou mezi jiným překrásný obraz hudební: Baziniho „Křižáci na moři“ dle Bendlova upravení. Mimo to přislíbila své spoluúčinkování na slovo vzatá pěvkyně, pí. Marie Ctiborova z Králové Hradce, jež lahodně melodickým hlasem svým i cituplným přednesem písní, zejména u obecnstva besedy Královéhradecké nejvřelejším sympathiím se těší.

— O —

* *Uprázdňené místo sbormistra „čitalnice“ v Lublani*, s nímžto zároveň spojeno jest místo kapelníka tamější dramatické jednoty slovenské, bude obsazeno i přijímá dotýčné žádosti s doklady spůsoblosti opatřené, výbor dramatické jednoty slovenské až do konce září b. r. Služné obnáší ročně 600 zl., mimo to vyhražena jsou sbormistru dvě benefiční představení.

Směs.

Bibliografie.

- Bellasis, Ed. — Cherubini — Memorials illustrative of his life — v Londýně u Burnsa. Mk. 12.60 k.
- Bellermann, Jindř. — Franconis de Colonia artis cantus mensurabilis caput XI. de discantu et ejus speciebus. — V Berlíně u Weidmanna.
- Carozzi, prof. Enrico — Michele Glinka — Appunti critico — biografici. — V Miláně u Golia. L. 0.50.
- Couteleau — Discours sur la musique — v Paříži u Parenta.
- Despois, Eugène — Le théâtre français sous Louis XIV. — V Paříži, Hachette et Co. 3 fr. 50 c.
- Engel, G. — Die Konsonanten der deutschen Sprache. Erster theoret. Theil. Ein Beitrag zur Lehre von der Gesangs- und Redekunst. V Berlíně u C. A. Challiera, 2 marky. — II. prakt. Theil. Konsonantentabellen für die deutsche Sprache zum Gebrauch beim Gesangs- und Deklamationsstudium. M. 1.50.
- Folegatti, Ercole — Storia del violino e dell'archetto — v Bologni, Fava e Garagni. L. 1.
- Moric Hauptmann. — „Die Natur der Harmonik und Metrik.“ — Výtečná ta kniha nedávno zesnulého slavného theoretika vyšla v druhém vydání.
- Köhler, L. — Führer durch den Clavierunterricht. V. rozmnož. vydání. V Lipsku u Šuberta a spol. Mk. 1.40.
- Kolberg, O. — Krakoviaki i mazurki z okolic Krakova. — V Krakově. Mk. 3.

- Meinardus, Ludvík — Ein Jugendleben. — II. svaz. Kreuz- und Querzüge. — Vor Anker. — V Gothě u Fr. A. Pethesa. Mk. 7.20.
- Potulov, N. — Příruční kniha k naučení se starého církevního zpěvu pravoslavné církve. (V ruském jaz.) V Moskvě.
- Reichelt, G. — Gesangslehre und Gesangsunterricht der Volksschulen. — 2 svazky. V Lipsku u Breitkopfa a Härtla. Mk. 2.25.
- Riemann, dr. Hugo. — Musikal. Logik. — Hauptzüge der physiolog. und psycholog. Begründung unseres Musiksystems. — V Lipsku u Kahnta. Mk. 1.50.
- Schröder, H. — „Die erste Anregung des Musiksinnes.“ — Brožurka ta probírá důležitou úlohu, jakým způsobem by se již záhy u dětí láska i smysl pro hudbu buditi daly. Uprímně míněná ta slova jsou věnována „pečlivým matkám i učitelkám v dětských zahrádkách.“
- Schuster, dr. Jindř. M. — Robert Franz. — V Lipsku u Leuckarta. Mk. 0.50.
- Stephen, Fel. — Die heutige Clavierliteratur. Ein Wort für den Dilettanten. V Oelsu u Grünebergra. Mk. 0.25.
- Wasiliewski, Joz. Vil. — Die Violine im XVII. Jahrh. und die Anfänge der instrum. Composition. V Bonnu, Max Cohen et Sohn. Mk. 2. (S mnohými příloh. hud.)

Haydnova besídka.

Nedaleko Eisenstadtu (v Uhrách) nalezá se ještě podnes malá zahradní besídka, jež byla za onoho času majetkem slovutného mistra Josefa Haydna. Nyní jest téměř úplně břečtanem hustým ovinuta, a zahrazena košatými stromy ovocnými. Tento dřevěný domeček i se zahrádkou jest nyní majetkem poctivého mistra obuvnického, kdežto dříve často v nitru svém slavného mistra tónů hostil. Celé zařízení tohoto letního, velmi skromného domku záleželo dříve z malého klavíru, psacího stolku, z rákosu pletené pohovky a dvou podobných židlí. Stěny byly pokryty místo tapet rozličnými makulaturami, cáry z partitur, skizzami notovými, několika troj- a čtyřhlasími kánony a podobnou hudební mazaninou.

Totož bylo tedy „Tusculum“ mistra Haydna, v němž tento největší část svých nesmrtelných skladeb napsal!

Muž sopranista.

V berlinském národním divadle „Vallhalla“ — jak berlinský divadelní zpravodaj Ferd. Gumbert píše — slyšeti možno každého večera podivuhodný pěvecký fenomén. Pan Heywood, Ameríkán, 25 roků stár, zpívá — soprán. Poněvadž mne H., píše dále Gumbert, za příčinou studii pěveckých vyhledal, referuji tedy co svědek. H. nepodává, jak jsme to často od komikův — dříve od nápodobitele slavné zpěvačky Catalani Kirchnera, nyní od Treumanna, Albina Svobody, nápodobitele slavné

Patti — slyšeli, burleskní imitaci ženského hlasu, p. H. nám nepodává dělanou, nucenou ženskou fistulku, která u zmíněných komikův na delší chvíli působí dojem trapný, p. H. není též žádným kastratem; jeho orgán v obyčejné mluvě zní timbrem silně tenorovým.

Zvláštnost toho podivného úkazu spočívá jednoduše v oné ovšem dosud nikdy se neobjevivší události: že totiž soprán H.-ův ve věku chlapeckém nemutiroval, nepřešel v mužský rejstřík (jeho tenorové tóny jsou drsné, prazdné), nýbrž zůstal státi co soprán a zní nyní mohutně a beze všeho namáhání od violinového hes pod liniemi až k vysokému *h* nad liniemi. Vše, co jsem mu sám ve falsetu předzpěvoval, zní o oktavu níže, než to, co on po mně zpíval.

Tento vzácný dar p. H. byl od několika let v Americe, jak se samo sebou rozumí, hojně využitkován, kdež p. H. vystoupil též co „Leonora“ v „Troubadouru“ a co „Vévodkyně z Gerolštejnu“ v kostumu ženském, rozumí se s velkým úspěchem. Nyní se mu podařilo, vyplésti se z tamnějších rozličných závazkův a na radu tamnějších hudebníkův vydal se do Německa, aby se pěvecky i hudebně dokonale vzdělal. Hudební sluch p. H. je výtečný; divotvorný ten pěvec zpívá čistě, a chápe vše technické s hravou lehkostí, tak že, udrží li se na dále hlas ten, doufati lze, že se p. Heywood může státi časem bez odporu „dokonalou zpěvačkou.“

Bolestný vzdech.

O finančním výsledku, jež měla v posledním měsíci v Clevelandu v Ohio odbývaná slavnost pěvecká, podává následující bolestný vzdech, krátký sice, nicméně však dosti srozumitelný výkaz:

„Zbav nás, Pane, vojny, moru, hladu a zpěváckých sborů!“

Flétna pravěká

a sice z tak zvané neolithické doby byla v jedné r. 1871 p. Piettem odkryté jeskyni v Gourdanu (Haute-Garonne) nalezena. Tataž jest z hnátu zhotovena a má dvě pečlivě pracované dírky. Jejím ložiskem byla vrstva uhlí a popele, jež spolu též nástroje z kamene flintového či křesacího typu neolithického obsahovala. (*Athenaewu*).

Souboj v Bremách

odbývaný před nedávnou dobou mezi tenoristou tamnějšího divadla a rakouským důstojníkem rytířem ze Steiniců, choťem na divadle bremském v době té engažované primadonny pí. Moserové, která nyní, jak známo, na pražském německém divadle co umělkyně první velikosti vyniká, — souboj ten, jenž zavedl se strany tenoristy podnět ku obžalobě na vojenský soud ve Vídni, došel v těchto dnech konečného vyřízení.

Zmíněný tenorista urazil totiž v inserátu, v bremských novinách uveřejněném, pěvkyni pí. Moserovou i choť jejího, načež posledně jmenovaný, poněvadž

tenorista vyzvání ku souboji přijmouti váhal, s bičem v ruce si satisfakci zjednatí chtěl a obnaženou pak šavli se na odpůrce vrhl, když byl tento ku své obraně revolverem na důstojníka zamířil.

Pěvec si odnesl z horkého toho boje těžké poranění na hlavě, jež však bylo bez dalších škodných následků poraněného. Rozsudek poslední instancce, jež obžalovaný důstojník nyní obdržel, prohlašuje hejtmana ze Steiniců za vinna zločinu těžkého poškození na těle, ukládá mu trest dvouměsíčního žaláře a propouští jej z armády.

(Sign.)

Kněhtiskárna

DR. J. B. PICHL A SPOL.

v Praze, Poříč, Zlatnická ulice číslo 13

nabízí své služby sl. zpěvácům a jiným spolkům a pp. nakladatelům hudebnin, upozorňujíc na svůj levný a čistý

tisk not,

jenž se vyrovná výrobkům nejhlavnějších cizích firem.

Pozvání ku předplacení na IV. čtvrtletí II. ročníku týdenníku hudebního „DALIBOR“

redakcí **Ludevita Procházky**

vycházejícího každou sobotu s nejrozmanitějším, poučným i zábavným obsahem a s měsíčními přílohami pro klavír a zpěv jedno- i vícehlasý a dvěma premiemi.

Dosud vyšlé hudební přílohy k II. ročníku obsahují: I. „Zpěv Přemyslův“ z vlastenecké zpěvohry „Libuše“ Bedř. Smetany. — II. a) „Východ měsíce“, scéna z kom. opery „V studni“ od Vil. Blodka, pro piano upravil J. Kaan z Albestů, b) „Ptáčku, leť dál“, píseň s průvodem piana, složil Vil. Blodek. — III. Dvě skladby pro klavír: a) „První milování“, složil Max. Konopásek, b) „Motýlkové“, složil J. Nešvera. — IV. Dvojzpěv (pro sopran a tenor) z ruské zpěvohry „Nižgorodci“ Ed. Nápravníka. — V. Listky z památníku: a) „Valčík našeho dědečka“, b) „Vzpomínání“, c) „Dozvuky z plesu“, d) „Ukolébavka“, pro piano složil J. Nešvera. — VI. Dvě písně s průvodem piana: a) „Hvězda naděje“, složil Ladislav Želeňski, b) „Spi, děťátko“, složil Ant. Foerster. — VII. Čtvero zpěv z komické zpěvohry „Dvě vdovy“ od Bedř. Smetany — VIII. Motivy z ruské původní zpěvohry „Život za cáře“ od Glinky. Premie za I. pololetí podá ctěným předplatitelům směs z Bendlovy opery „Lejla“, uspořádaný pro klavír p. skladatelem samým a premie za II. pololetí výbor z písní Zdenka Fibicha.

Předplatné obnáší

pro venkov:		pro Prahu:	
čtvrtletně	1.40 kr.	čtvrtletně	1.25 kr.
půlletně	2.80 „	půlletně	2.50 „

Jednotlivá čísla prodávají se po 12 kr., jednotlivé přílohy hudební po 50 kr. — Za donášku do domu platí se čtvrtletně 10 kr. — Ctěným jednotám pěveckým a jiným spolkům snižujeme, pak-li se předplatí nejméně pět členů, předplatné na poloviční cenu. — Odběratele „Dalibora“ požívají ještě té výhody, že veškeré hudebniny vydané a tiskem firmy Em. Starý a spol. v Praze obdrží na požádání s 20% srážkou.

Předplacení poštou děje se nejlépe poštovními poukázkami, což stojí pouze 5 kr.

Administrace „Dalibora“ v Praze,

Karlova ulice č. 147—I.